

Selvordsparagrafen: Uenighet om EØS-avtalen sprengte Syse-regjeringen i 1990. Anne Enger Lahnstein, som da var parlamentarisk leder for Sp, orienterte direkte på TV at partiet ville støtte Gro ny statsminister.

► – Det er uenighet innen Regjeringen om de posisjoner Norge skal innta i forhandlingene i tiden framover. En regjering må stå samlet i en slik sak, særlig hvor det gjelder forvaltningen av Norges interesser i internasjonale forhandlinger, sier han fra Stortingets talerstol og varsler regjeringens avgang.

Syses håp om å lede en ren Høyre-regjering blir torpedert av Senterpartiet samme kveld. I Sps partigruppe blir det lagt vekt på Høyres landsmøtevedtak om at EØS er en «... nødvendig, men utilstrekkelig mellomstasjon på veien mot Høyres mål, som er norsk medlemskap.»

I Ap var det tross alt mange motstandere av medlemskap, og flertallet i gruppa går inn for å blokkere for Høyres ferd mot EF. Sp har bare 11 representanter på Stortinget, men er i vipposisjon og i praksis det partiet som avgjør regjeringsspørsmålet.

Direktesendt avskjed

På direktesendt TV varsler Lahnstein at Sp heller ville støtte Ap enn sine tidligere regjeringsskoleganger i Høyre. Ved siden av henne sitter Syse som får beskjeden der og da.

– Jeg er mer enn skuffet, sier Syse.

Dermed tar EØS-avtalens mor, Gro Harlem Brundtland, over de videre forhandlingene med

EF og EFTA. Handelsminister Eldrid Nordbø får ansvaret for den praktiske gjennomføringen.

I EØS-sammenheng blir ikke Kjell Magne Bondevik mindre sentral selv om han går av som utenriksminister. KrF blir Aps viktigste støtte-spiller på Stortinget. Paragraf 93 i Grunnloven krever 3/4 flertall for å få avtalen vedtatt. Høyre og Frp er for, mens Sp og SV er imot. Dermed er KrFs stemmer avgjørende.

Bondevik er positiv fra starten av, men det er mange i KrF som er skeptisk. I en TV-debatt understreker Bondevik at KrF er imot norsk EF-medlemskap, men åpen for samarbeidsordninger.

– En EØS-avtale innebærer ikke en politisk og økonomisk union, den medfører ikke en felles landbrukspolitikk og heller ikke et generelt krav til harmonisering av avgifter. KrF anser EØS som et selvstendig alternativ, ikke en overgang til medlemskap, argumenterer han.

Bondeviks vurdering er at å si nei til EØS-avtalen, ikke er å stå på stedet hvil, men å velge å stå utenfor. De andre EFTA-landene vil mest sannsynlig si ja til avtalen, og da vil situasjonen forandre seg uansett.

Brundtland gjør det klart at hvis KrF sier nei til EØS, ville regjeringen legge saken ut til folkeavstemning. Det ønsker ikke Bondevik, det ville splittet partiet hans.

PROBLEMER
Situasjonen er fastlåst. Vi har problemer med fisk.

GRO HARLEM BRUNDTLAND
JULI 1991

I mars 1991 foreslår Frp at Norge søker om medlemskap i EF, men får ikke støtte fra noen. Verken Høyre eller Ap vil snakke om medlemskap så lenge EØS-forhandlingene pågår.

Sp vinner folket

– Situasjonen er fastlåst. Vi har problemer med fisk.

Brundtland er svært ordknapp når hun kommer ut fra møtet med EF-president Jacques Delors i Brussel. Det er juli 1991, og forhandlingene mellom EFTA og EF har strammet seg til. Gro avbryter ferien sin i Provence for å rydde opp, men å rydde opp i fisken er ikke lett.

Spørsmålet er hvilke kvoter EF skal ha i norske farvann. Skal Norge gi fra seg kvoter mot å få tollfrihet på fisk? Bakom lurer den gjeldende handelsavtalen der Norge har lovet EF større kvoter hvis ressursgrunnlaget tillater det.

Fisken kommer ikke på plass verken i juli eller august, og heller ikke før valget i september. EØS-avtalen har lite med lokalvalget å gjøre, men usikkerheten rundt forhandlingene gjør at Europa-spørsmålet får stor betydning.

I forkant av valget åpner Anne Enger Lahnstein et ekstraordinært landsstyremøte for presen. Flere i stortingsgruppa i Senterpartiet er skeptisk til EØS-motstanden i partiet, de er opp-

• 1990, 29. oktober

* **Syse regjeringen går av.** – Det er uenighet innen Regjeringen om de posisjoner Norge skal innta i forhandlingene i tiden framover. En regjering må stå samlet i en slik sak, sier Jan P. Syse og går av. Gro Harlem Brundtland tar over, og handelsminister Eldrid Nordbø forsetter forhandlingene med EF.

• 1991, mars

* **Frp foreslår at Norge søker om medlemskap i EF,** men får ikke støtte fra noen andre partier, heller ikke Høyre og Ap som er for medlemskap.

• 1991, juli

* **Forhandlingene mellom EFTA og EF strammer seg til.** – Situasjonen er fastlåst, vi har problemer med fisk, oppsummerer Gro Harlem Brundtland.